

Un bibliotecari i els clàssics castellans

Un conte de PRUDENCI BERTRANA

Un Bibliotecari i els clàssics castellans / un conte de Prudenci Bertrana. Els Meus inicis com a escriptora / fragment de les *Memòries* d'Aurora Bertrana
Girona: Servei de Biblioteques de la Diputació de Girona, 2017

7, 7 p. : il ; 21 cm

Publicació capiculada. – El conte de Prudenci Bertrana va ser publicat a Edicions de la Ela Geminada dins el volum *Tots els contes* el 2016. – Memòries d'Aurora Bertrana és una publicació del 2013 de la Diputació de Girona.

I. Bertrana, Prudenci. II. Bertrana, Aurora. Meus inicis com a escriptora III. Girona (Província). Servei de Biblioteques. IV. Girona (Província). Diputació. 849.9-3"19"

© de l'obra: hereves de Prudenci Bertrana, 2017

© de l'edició del text: Agnès Prats Soler, 2017

© de les il·lustracions: Jofre Sebastian, 2017

Diputació de Girona

Ajuntament de Girona

2017 AURORA
PRUDENCI
ANY BERTRANA

DL GI-1119-2017

Imprès a Catalunya, a la Impremta Pagès d'Anglès (la Selva)

Aquest opuscle es pot deixar, donar i compartir però no es pot vendre perquè no té preu

Reservats tots els drets, etc.

Un bibliotecari i els clàssics castellans

PRUDENCI BERTRANA

Annexa a l'Institut de segona ensenyança d'una vella ciutat, el nom de la qual no fa al cas, hi havia la biblioteca regida i administrada per l'Estat. L'Institut estava en un barri alt, el més antic i venerable de la població, i també el més quiet i silenciós.

Quant a la biblioteca, resultava més quieta i silenciosa que el mateix barri. Els llibres, que revestien les parets interiorment, actuaven de matèria isoladora i, encara, filtraven el ja profund silenci que venia de fora. I aquesta era, ben escatit, llur única servitud, car es passaven mesos i mesos sense que entrés ningú en aquella estança resclosida, on el bust de Cervantes presidia la solemnial buidor i el treball subreptic i bàrbar de les arnes.

Feia temps que la plaça de bibliotecari estava vacant. A l'últim que hi havia hagut, se li atrofià l'oida de tant no fer-la servir i àdhuc començava a perdre l'ús de la paraula per la mateixa causa. I es diria que el Ministeri d'Instrucció Pública no tenia cap mena de pressa a exposar un altre funcionari a la influència d'aquell lloc nefast, i mai de Déu venia el substitut del que havia deixat la plaça.

Però tot té fi en aquest món. Un dia, impensadament, es presentà a l'Institut un jove fi, elegant, amb gafes de carei. Portava el nomenament de bibliotecari en regla, disposat a prendre possessió del càrrec. S'endevinava que era un viu, algun nebot d'algun polític influent, i que no suportaria pas amb paciència la trista vida de província, i, molt menys, la de bibliotecari d'una biblioteca sense concurrents, retribuït amb la misèria de tres-centes pesetes mensuals de sou. Ni la ratlla perfecta del seu pantaló, ni la seva corbata de colors suaus i exquisits, ni els seus guants, ni la seva armilla de fantasia, eren fets per marcir-se a l'ombra d'una capital de segon ordre i no poder ésser substituïts, quan, definitivament, haguessin fet atots. Aviat trobà un remei, a fi d'escapar de l'inevitable tedi, que ja començava a envair-lo. Cercà un substitut. Li donaria la meitat de la paga, i ell se'n tornaria a Madrid a importunar l'oncle fins aconseguir alguna col·locació més digna d'ell, i entretant, el mig sou de l'altre li vindria de trobadures.

Tramà la conxorxa amb un xicot mandrós, poc apte per a cap cosa de profit, afectat d'afeccions literàries. Els

trenta duros al mes que li oferia el bibliotecari efectiu li semblaren acceptables, de bon guanyar. D'antuvi, actuà de suplent molt satisfet, i amb un cert urc. Però aviat s'adonà que les hores mortes, passades dintre de la biblioteca deserta, se semblaven tant al règim carcerari cel·lular, trastornador de l'enteniment, que ja les preocupacions i les manies començaven a inquietar-lo. I bé, ¿per què no retraspassar el càrrec com havia fet l'altre amb ell?

Existia a la ciutat un tipus popular; un home més o menys alcoholitzat, més dropo que ximple, encara que fos tingut per més ximple que dropo. Li deien en Pep Pistola, per corrupció del seu veritable cognom, Pistoia. Anava vestit de senyor i, a canvi d'un plat de vianda, uns gots de vi i un caliquenyo, servia de cambrer en els hostals forans, encobridors de galanteigs de mala mena i de petites orgies mudes, en les quals prenien part ciutadans respectables d'alguna edat i dones suspectes. Pep Pistola, altrament, adoptava aires de persona formal, caminava amb ritme i mesura, com un pur aiguader, de manera que, situat dintre un lloc prestigiós com és ara la biblioteca de l'Institut, ningú no sospitaria que es tractés d'un baliga-balaga, analfabet. En definitiva, el propòsit era d'obtenir que la biblioteca restés oberta les hores reglamentàries, i prou. Ja era sabut que no hi entrava una ànima vivent, i el literat indígena se'n refiava, i n'estava tan cert, que no dubtà ni un sol instant de traspassar les altes funcions que li havien estat encomanades a Pep Pistola. Pactaren. Aquest últim cobraria deu duros al mes, i l'al-

tre, vint, i si això era guerra que mai no hi hagués pau entre els homes de bona voluntat.

Pep Pistola, introduït, primerament, com a mosso de l'altre, finí per restar sol, en aquell petit temple de l'erudició. Es creia ric amb aquelles cinquanta pessetes assegurades, sense comptar que la nova ocupació no era pas incompatible amb la de mosso d'hostal, trapella i poc o molt mitjancer de tractes prohibits. L'home entrà de frau, a la biblioteca, una ampolla d'anís, una butxacada de «burilles» i una pipa de pastor d'extraordinàries dimensions. Repapat en el seu cadiral de funcionari, bevia, fumava i dormia en pau. Ni les mosques, a l'estiu, li pessigollevan el rostre, puix que allí dintre regnava una penombra fresca que, a l'hivern, esdevenia temperada i a tot temps i tothora convidava al repòs i a les llangors voluptuoses.

Un matí malastruc, Pep Pistola veié entrar amb molt repòs i compostura un parell de clergues. Llurs sabates carrisquejaven una mica en l'empostissat i llurs mantells balandrejaven suament. Nogensmenys, però, en la inverrada quietud sideral del petit univers dels corcs i dels ratolins, les sabates produïen l'efecte d'una tronada, i el ventijol dels mantells, d'un cicló.

Els sacerdots, molt respectuosos, amb el barret de teula a la mà, saludaren amb una inclinació de cap. Només llavors Pep Pistola va adonar-se del que representava allí i tingué por de no saber correspondre a l'alta significació del càrrec.

—¿Ens faria el favor dels clàssics castellans? —de-
manà el més vell.

—Els clàssics castellans? —repetí Pep Pistola.

—Sí, els clàssics castellans —recalcà el sacerdot.

—Ja entenc, ja entenc!... —Pep Pistola pegà una ullada
a l'entorn, una ullada de desolació profunda i digué amb un
to de veu patètic que trencava el cor:

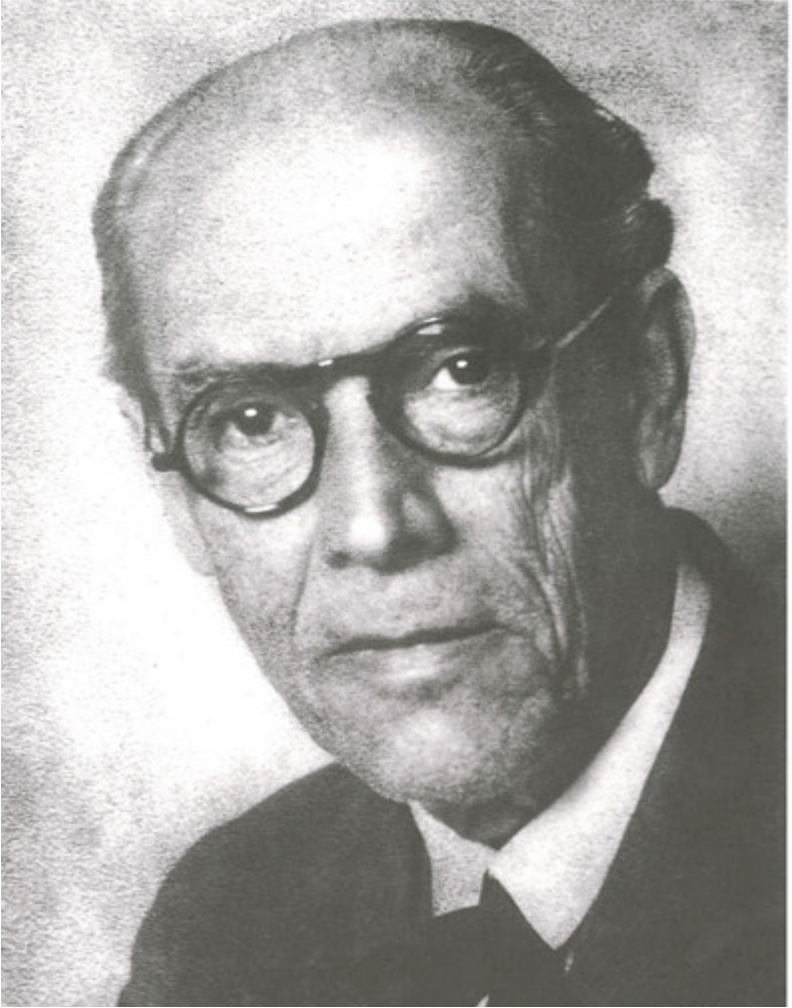
—Ho sento molt; no puc servir-los, senyors; se'ns han
acabat.

Eva Vázquez

cap dubte, però Aurora Bertrana ens

Prudenci Bertrana (1867-1941), en una fotografia de principis dels anys trenta.

*“Prudenci Bertrana enlluerna, sense
comprèn, ens continua comprenent”.*

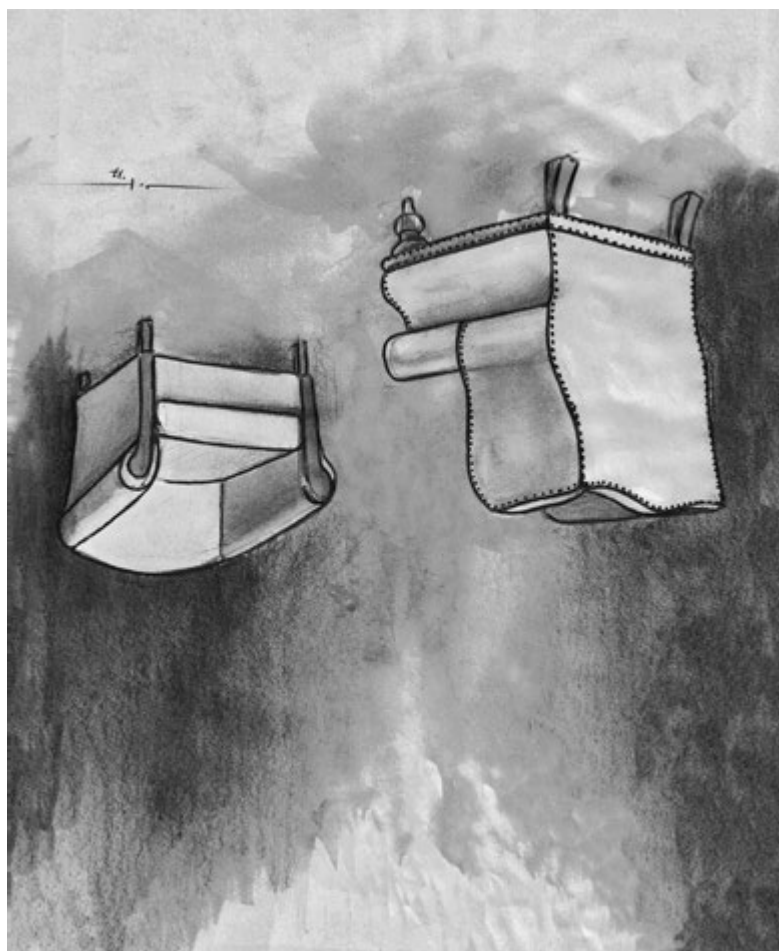

*“Prudenci Bertrana enlluerna, sense
compren, ens continua comprent”.*

Aurora Bertrana (1892-1974), en una fotografia de finals dels anys vint, a Oceania.

*cap dubte, però Aurora Bertrana ens
Eva Vázquez*

Ell descriuria el començ de l'aventura, el llarg viatge per mar, la pèrdua del rumb, el suïcidi del capità alcoholitzat, i la desesperada recerca d'una terra on la tripulació pogués desembarcar. Jo m'encarregaria de l'acció a partir del desembarcament a Tutuïlla i de totes les aventures dels navegants fins al final de la novel·la. El pare i jo escriuïem al mateix temps, ell els seus capítols, jo els meus, ell a Roger de Llúria, 4, jo a Diagonal, 3 i 3. A desitjara, ens llegíem el que havíem escrit i ho comentàvem i corregíem. Així vam escriure *L'illa perduda*, que publicà la Llibreria Catalònia i que també es va vendre bé i es va llegir i comentar favorablement.

Amb *Paradisos oceànics, Islas de ensueño, Peikea, primera canibal* i *L'illa perduda*, aquesta en col·laboració amb el pare, ja feien quatre les obres que havia escrit i publicat entre el 1930 i el 1935. La meua carrera literària començava força bé. Jo em sentia ben engrescada i la literatura era ja no solament la meua dèria, com ho havia estat tota la vida, sinó la meua principal ocupació.

xa manera que *Paradisos oceànics*, la meva primera obra, era l'obra ingènua d'una adolescència retardada, també la meva cultura literària castellana i catalana arribava amb uns quants anys de retard.

Els falsos «savis» d'aleshores —perquè cada època té els seus falsos savis i en aquella època tampoc no en mancaven— somrien amb desdeny i publicaven discretes ironies saludant la nova aparició, dintre les lletres catalanes, d'Aurora Bertrana. Una dona que, sense demanar-los consell, gosava escriure i publicar un llibre entusiasta que cantava la naturalesa exòtica i els homes primitius! Els molestava un poc (molt poc, naturalment, perquè «ells» ja sabien que una dona poca competència pot fer als homes en cap domini científic, artístic o literari) que, tot d'una, sense com va ni com ve, jo pugés amb un saltiró a la plataforma del «tramvia de l'anomenada», on ells ja anaven tan estrets fent Déu sap quins i quants equilibris per no perdre el lloc adquirint a força d'empentes.

Després d'haver perdut tants anys, jo em lliurava, finalment, en cos i ànima, a la literatura. El pare, sens dubte peneït de no haver-m'ho permès abans, em tornava a oferir la seva col·laboració per a escriure la projectada novel·la d'aventures. Ens hi vam posar. Jo escrivia l'argument sencer i la psicologia dels personatges, a grans trets. El meu projecte omplia uns trenta fulls holandesos manuscrits. Els vaig lliurar al pare, que m'havia dit que ell escriuria la meitat de la novel·la i jo l'altra meitat.

a història de la literatura. Gràcies a Miquel Ferrà, bon amic meu, el qual feia de bibliotecari a la Universitat, jo em podia endur a casa volums i més volums que sovint tornava a mig llegir perquè, per molt clàssics que fossin, els trobava pesats.

Jo, els clàssics castellans, els llegia més per obligació que per esbarjo. Anava i venia de la Universitat a casa i de casa a la Universitat carregada de «patracols sagrats» pesats i embarassadors. Comprendria que almenys els havia de fullejar i, amb la bona fe que tant m'ha perjudicat tot al llarg de la vida, m'empassava volum darrere volum. Adesiara m'engrescava una estona amb Quevedo, amb alguna comèdia de Calderón o de Lope i, sobretot, amb els *Cánticos espirituales* de San Juan de la Cruz, poeta de poetes i potser místic de místics, encara que en això darrer m'estimo més no opinar perquè ens portaria massa lluny del marc d'unes memòries personals.

Però jo no em proposava escriure en castella sinó en català, i per això llegia també els nostres clàssics: Ramon Lull, Muntaner, Joanot Martorell, Desclot, Ausiàs March... Naturalment també llegia els contemporanis catalans: Raimon Casellas, Joaquim Ruyra, Victor Català, Prudenci Bertrana, Josep Carner, en les seves admirables traduccions, que jo considerava autèntiques creacions, veritables obres d'art... Poemes de Carles Riba, de Sagarra, de Maria Manent... Es pot dir que descobria la literatura castellana i la catalana, en les quals no havia tingut lleure d'endinsar-me fins llavors... De la matei-

er a mi, redactar en castellà, amb més o menys gràcia i precisió, no oferia dificultats. A casa havíem parlat castellà tota la vida i no per esnobisme, sinó perquè tota la família, llevat del pare, eren castellans. Les àvides lectures dels meus primers quantells d'amagat de la família sostreia i devorava volums de la biblioteca de l'oncle Albert, les feia, naturalment, en castellà. La base de la meua literatura era, doncs, castellana. Jo assistia a unes classes que hom donava a la Facultat de Lletres. Havia parlat amb en Manuel de Montoliu, el qual no recordo quin càrrec universitari ocupava en aquell moment. Em va aconsellar que em matriculés

AURORA BERTRANA

*Els meus inicis
com a escriptora*

Un Bibliotecari i els clàssics castellans / un conte de Prudenci Bertrana. Els Meus inicis com a escriptor / fragment de les *Memòries* d'Aurora Bertrana. Girona: Servei de Biblioteques de la Diputació de Girona, 2017
7,7 p. : il. ; 21 cm
Publicació capçalada. – El conte de Prudenci Bertrana va ser publicat a Edicions de la Ela Gemina dins el volum *Tots els contes* el 2016.–Memòries d'Aurora Bertrana és una publicació del 2013 de la Diputació de Girona.
I. Bertrana, Prudenci. II. Bertrana, Aurora. Meus inicis com a escriptor III. Girona (Província). Servei de Biblioteques. IV. Girona (Província). Diputació. 849.9-3"19"

© de l'obra: herbes de Prudenci Bertrana, 2017
© de les il·lustracions: Jofre Sebastian, 2017

Diputació de Girona

Ajuntament de Girona

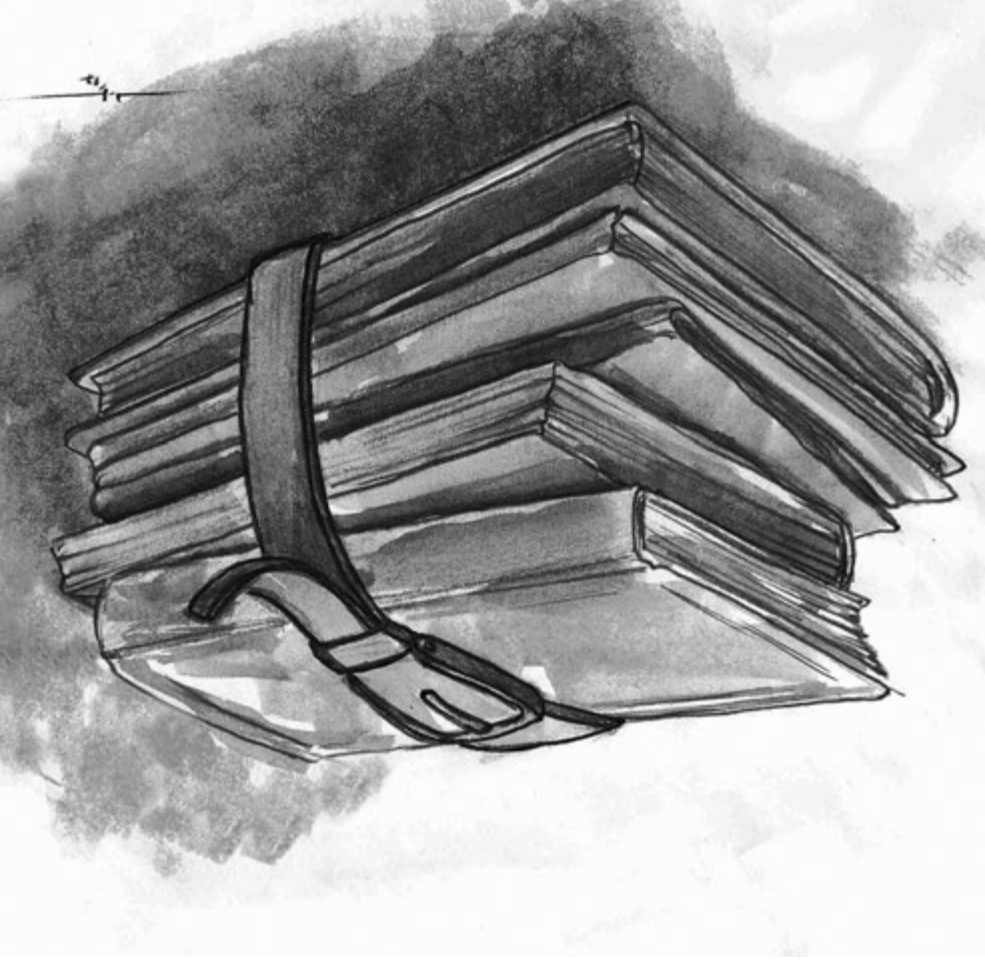

DL GI-1119-2017

Impres a Catalunya, a la Impremta Pàgès d'Anglès (la Selva)

Aquest opuscle es pot deixar, donar i compartir però no es pot vendre perquè no té preu

Reservats tots els drets, etc.

Fragment de les *Memòries*
d'AURORA BERTRANA

---

*Els meus inicis
com a escriptora*